

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Nr

4391

1. Obiekt

373/3

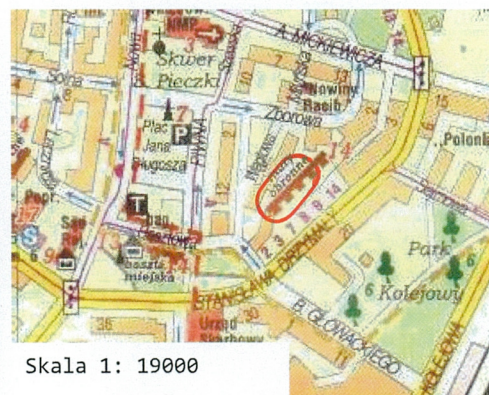
MURY OBWAROWAŃ MIEJSKICH

2. Czas powstania
Koniec XV w., XV/XVI w.,
2 poł. XVII w.

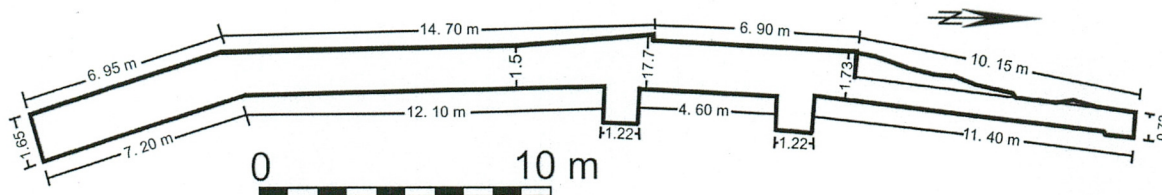
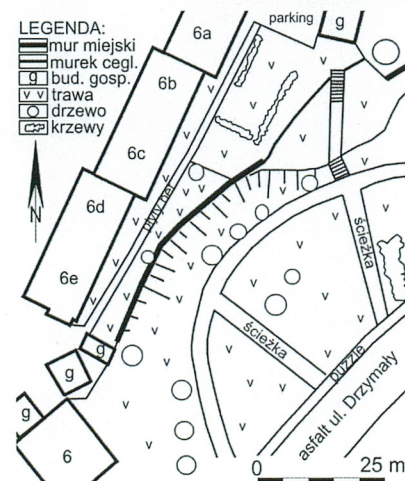
3. Miejscowość

RACIBÓRZ

11. Zdjęcie, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Skala 1: 19000

4. Adres

Ul. S. Drzymały – skwer miejski
47 – 400 Racibórznr ewidencyjny działki: 2067/51,2068/51,4230/51
nr księgi wieczystej.: [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
powiat raciborski
gmina Racibórz6. Poprzednie nazwy miejscowości
czes. Ratiboř, niem. Ratibor

7. Przynależność administracyjna przed 01. 01.1999 r

województwo katowickie
gmina Racibórz

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miasta Racibórz
Ul. S. Batorego 6
47-400 Racibórz

9. Użytkownik i jego adres

Ogólny dostęp

10. Rejestr zabytków

Nr 749/64 z dn. 31.03.1964

Mury miejskie Raciborza, wzmiankowane w 1283 – 1299, otaczały miasto w pierwotnym jego rozmiarze. Powiększenie miasta w pocz. XIV w. spowodowało wyburzenia części starych murów i wzniesienie nowego poszerzonego pasa obwarowań. Otaczała je fosa zasilana wodą z rzeki Psiny, za fosą - wały ziemne, wokół których przebiegała droga okrężna, na której wytyczone zostały obecne ulice: Wojska Polskiego, Drzymały i Podwale. Na pn., u wylotu ob. ul. Odrzańskiej znajdowała się brama miejska, prowadząca do zamku i wsi Ostroróg, od niej, w kierunku zach. mury biegły równolegle do ob. ul. Chopina, za ob. Zespołem Szkół Ekonomicznych skręcały na pd. – do ul. Długiej, gdzie usytuowana była Brama Wielka, dalej - na pd.wsch., między ulicami Wojska Polskiego i Solną - do ul. Leczniczej, gdzie znajdowała się późniejsza Brama Nowa. Następnie - wzdłuż ul. Basztowej i równolegle – do ul. Drzymały; w pobliżu ul. Zborowej przecinały ob. ul. Mickiewicza, by równolegle do Podwala iść w kierunku pn.zach. (Plac Targowy) i łukiem - do Bramy Odrzańskiej.

W latach 1770 – 74 zasypano fosy miejskie, w ich miejscu założono ogrody. Mury likwidowano w latach 1817 – 1828; konserwację ich pozostałości prowadzono w latach 1830 – 37 i w XX w.

Mur przy ul. Drzymały powstawał na przestrzeni od XIV w. do XV/XVI w. Najstarsze fragmenty kryją się w partiach ok. 1,85 – 2,40 poniżej ob. poziomu gruntu. Po pożarze miasta w 1426 r. mury odbudowano. Na przełomie XV/XVI podwyższono mur i odnowiono jego uszkodzone partie: środkowy odcinek ściany wsch. długości 15 m wraz ze szkarpami. Po pożarze miasta w 1637 r. nastąpiła kolejna obudowa: z tego okresu – dwa fragmenty muru wraz ze szkarpą wzmacniającą mur w części pn.

W latach 1830 – 37 – do pocz. XX w. liczne naprawy i uzupełniania ścianie wsch.

SYTUACJA.

Racibórz – miasto w pd.zach. Polsce, na pograniczu polsko – czeskim, u pn. wrót Bramy Morawskiej, nad Odrą.

Ulica Drzymały znajduje się na w pd.wsch. części obwodu starego miasta; na pn.zach., za skrzyżowaniem z ulicą Opawską przechodzi w ul. Wojska Polskiego, na pn., na skrzyżowaniu z ul. Mickiewicza - przechodzi w Podwale. Zachowany fragment murów miejskich znajduje się w jej pn.zach. części, kwartale zabudowy ograniczonym od pd. ul. Basztową, od pn. – Zborową, na zach. – zwarta zabudowa ul. Węglowej, od wsch. – ul. Drzymały.

Po zach. stronie ul. Drzymały rozciąga się rozległy, płaski teren skweru miejskiego, od zach. ograniczony wysoką skarpią, osłoniętą murem ceglanym, w części środkowej wzmocnionym parą szkarp. W pn. części – wysoki mur miejski przechodzi w niski murek oporowy skarpy, zakończonej biegiem betonowych schodów, prowadzących ze skweru na posesje domów przy skrzyżowaniu ul. Zborowej i Węglowej. Teren na wsch. od murów porasta trawa, oraz nie-liczne nasadzenia krzewów, od strony zach. – podwórko na posesjach zabudowy ul. Węglowej.

MATERIAŁ.KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Mur ceglany wykonany z cegły palcówki w układach: kowadełkowym, krzyżowym, i polskim; zaprawa piaskowo-wapienna; oraz fragmenty licowane cegłą maszynową. Niewielkie fragmenty – otynkowane; korona muru osłonięta betonową nakrywą.

RZUT. Mur na rzucie odcinka pierścienia, pięciokrotnie lekko załamanego, wypukłego w kierunku zach. Na pn. od osi ściany wsch. - dwie szkarpy; w pn. części ściany wsch. – niewielka szkarpa wzmacniająca.

BRYŁA – Mur składa się z odcinków zróżnicowanych w wysokości i grubości, płasko nakrytych. Wzniesiony na terenie zróżnicowanym wysokościowo, na zboczu skarpy - od strony zach. – znacznie niższy.

ŚCIANA WSCH. – długość 37,75 m; wys. 4,0 – 4,65 m

- *odcinek pn.*: dł. ok. 10 m; fragment muru wraz z niewielką szkarpą wzmacniającą – w pn. części skrajnej. Wątek krzyżowy z cegły palcówki. W pd. części u nasady muru – niewielki fragment z cegły palcówki w układzie polskim i mieszanym (XV w.).

- *odcinek środkowy* ; dł. ok. 15 m; wraz z dwiema szkarpami – z cegły palcówki w układzie kowadełkowym (XV/XVI) ; u nasady i w zwieńczeniu – wzmocnienia XIX, XX w.

- *odcinek pd.* – obejmujący dwa pierwsze człony (ok. 16 m): w skrajnej pd. części – licowany cegłą w XIX i XX w. ; w części pn. – cegła w układzie główkowym (XV/XVI w.), lico zdarte; z XV w. - pochodzą dwa niewielkie odcinki wykonane z cegły palcówki w układzie polskim i mieszanym – u nasady muru.

ŚCIANA ZACH. – dł. 38,75 m, wys. 2,0 - 3,25 m

- *odcinek pd.* – dł 17 m; pd. część skrajna licowanana cegłą w pocz. XIX i XX w. – poprzez ubytki widoczna struktura muru z XV/XVI w.; część pn. odcinka – strzępie wiatku główkowego.

- *odcinek środkowy* – dł. ok. 12 m; w części lico zdarte na głębokość ok. 10 cm – struktura główkowa (XV/XVI); część pn. – otynkowana współcześnie.

- *odcinek pn.* – dł. 10,15 m; strzępie muru o strukturze XV/XVI w. – poziom i pozostałość ganku straży. Na całej długości muru - nakrywa betonowa.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa - wymiary dł. strony zach.: 38,75 m; dł. strony wsch.: 37,75 m grubość: 0,95 – 1,8 m, wys. 2,85 – 3,25 m	16. Przeznaczenie pierwotne Fragment obwarowań miejskich	17. Użytkowanie obecne Fragment obwarowań miejskich
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) Sondaże archeologiczne i badania architektoniczne pod kątem projektu adaptacji zachowanego odcinka muru, na zlecenie Miejskiego Konserwatora zabytków, w 1995 - 1996.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ściana zewnętrzna wsch. oraz zach. (od strony miasta) - w 95 %pozbawione tynków, szereg ubytków i zniszczeń struktury Znaczne uszkodzenia muru, zwłaszcza w pd. części: zdarte lico, spękania.	
		20. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie ⇒ Konserwacja muru z wyeksponowaniem rodzajów ceglanego wątku muru.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Racibórz. Studium historyczno-urbanistyczne, praca zbiorowa, Warszawa 1988 (mpis MKZ w Racibórz).

Racibórz. Mury miejskie. Zachowany fragment muru przy ul. Drzymały. Badania architektoniczne, mgr inż. arch. – M. Bogusz, konsultacja mgr inż. arch. W. Niewalda, 1995 r.

22. Bibliografia

Kutzner M., Racibórz, w: Śląsk w zabytkach sztuki, pod red. T. Broniewskiego i M. Złata, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965.
Chrzanowski T., Kornecki M., Katalog Zabytków sztuki w Polsce, t. VII – woj. opolskie, z.13. – pow. raciborski, Warszawa 1967
Racibórz: Zarys rozwoju miasta" praca zbiorowa pod red. Jana Kantyki, Katowice 1981
Newerla P., Dzieje Raciborza i jego dzielnic, Racibórz 2008

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Plany, mapy katastralne, archiwalne zdjęcia w: Racibórz. Studium historyczno-urbanistyczne, praca zbiorowa, Warszawa 1988

24. Uwagi różne.

25. Opracowanie karty ewidencyjnej (data i podpis)

tekst 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

plany,
rysunki 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

zdjęcia
fotograficzne 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

miejsce przechowywania negatywów

archiwum autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładka nr 1: spis materiału fotograficznego, zdjęcia.

wkładka nr 2 – zdjęcia

1. Miejscowość **RACIBÓRZ**2. Gmina **Racibórz**3. Powiat **raciborski**4. Województwo **śląskie**

5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres

MURY OBWAROWAŃ MIEJSKICHul. S. Drzymały – skwer miejski
47 – 400 Racibórz

6. Zawartość wkładki

Spis materiału fotograficznego, zdjęcia

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok murów od pd.wsch., ściana wschodnia
2. Ściana wschodnia – widok od pn.wsch.
3. Południowy odcinek ściany wsch. – mur licowany cegłą w XIX w.; u nasady muru w części skrajnej - niewielki fragment wątku z cegły palcówki XV w.
4. Południowy fragment ściany wsch. – widok od pn.wsch.; w części odsłoniętej – struktura muru w wątku główkowym.
5. Środkowa partia muru, ściana wsch., ujęta szkarpami; fragmenty z cegły palcówki w układzie kowadełkowym
6. Pn. fragment ściany wsch. - watek krzyżowy
7. Pd. fragment ściany zach. - watek ceglany w układzie główkowym; w zwieńczeniu – przemurowania XIX i XX w. – widok od pd.zach.; oraz ściana pd., licowana w XIX w.
8. Ściana zach. część pd.; z prawej strony i w zwieńczeniu – XIX – wieczne licowanie cegłą, po lewej – watek ceglany w układzie główkowym XV/XVI w. – widok od pd.zach.
9. Widok zach. części muru – fragment środkowy – zdarte lico, struktura o wątku główkowym (XV/XVI)
10. Pn. fragment środkowej części ściany zach.
11. Ściana pn. – w przekroju muru widoczny oryginalny mur przedpiersia (XV/XVI w.)

2.

3.

4.

5.

6.

7.

1. Miejscowość RACIBÓRZ	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres MURY OBWAROWAŃ MIEJSKICH ul. S. Drzymały – skwer miejski 47 – 400 Racibórz	6. Zawartość wkładki Zdjęcia
2. Gmina Racibórz		
3. Powiat raciborski		
4. Województwo śląskie		

8.

9.

10.

11.